

Päätöksiä

KHO:2019:29

KHO:2019:28

KHO:2019:27

KHO:2019:26

KHO:2019:25

KHO:2019:24

KHO:2019:23

KHO:2019:22

KHO:2019:21

KHO:2019:20

KHO:2019:19

KHO:2019:18

KHO:2019:17

KHO:2019:16

KHO:2019:15

KHO:2019:14

KHO:2019:13

KHO:2019:12

KHO:2019:11

KHO:2019:10

«

1 / 62

»

Etusivu » Päätöksiä » Vuosikirjapäätökset » Vuosikirjapaatos » KHO:2019:23

KHO:2019:23

Ulkomaalaisasia - Kansainvälinen suojelu -
Turvapaikka - Poliittinen mielipide -
Vankeusrangaistus - Kohtuuton rangaistus -
Turkki - Maatietous

Vuosikirjanumero:
KHO:2019:23
Antopäivä: 12.2.2019
Taltionumero: 419
Diaarinumero: 1702/4/17
ECLI-tunniste:
ECLI:FI:KHO:2019:23

Turkin kansalainen A oli hakenut kansainvälistä suojelua muun ohessa sillä perusteella, että häneen on kohdistettu kotimaassaan kohtuuton syytteen paneminen, mikä merkitsee vainoa. A:n mukaan häntä on syytetty terroristijärjestön jäsenyysrikoksesta ja terroristijärjestön propagandan levittämisestä. Hän ei ole PKK:n jäsen, mutta kannattaa PKK:ta ja tukee kurdiasian edistämistä. Maahanmuuttovirasto hyväksyi A:n esittämät keskeiset tosiseikat. Se kuitenkin arvioi, että A ei tulisi saamaan kohtuutonta rangaistusta syytteesensä muun ohessa koska hänen poliittinen toimintansa ei ollut ollut merkittävää. Hallinto-oikeus hylkäsi A:n valituksen.

A on myöhemmin toimittanut selvitystä, jonka mukaan syyte on johtanut siihen, että hänet on tuomittu yli kahden vuoden vankeusrangaistukseen terroristijärjestön propagandan levittämisestä. Kysymys oli A:n Facebook-tilillään julkaisemista kuvista sekä PKK:lle myönteisistä kommentteista.

Korkein hallinto-oikeus totesi olevan selvää, että valtioilla on oikeus syyttää terrorismirikoksista ja tuomita niistä rikosoikeudellisia seuraamuksia. Syytteenpano tai rankaiseminen voi kuitenkin tapauskohtaisesti arvioituna johtaa kansainvälisen suojelun tarpeeseen, jos niitä on pidettävä kohtuuttomina tai syrjivinä. Tässä asiassa oli keskeisesti ratkaistavana, muodostiko A:n Turkissa saama rikostuomio ulkomaalaislain 87 a §:n 2 momentissa tarkoitetun kohtuuttoman rankaisemisen.

Maatietoutena otettiin huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen laaja oikeuskäytäntö Turkia vastaan tehdyistä valituksista sananvapauden ja yhdistymisvapauden loukkauksista (ihmisoikeussopimuksen 10 ja 11 artiklat). Tarkasteluun otettiin mukaan oikeuskäytäntö tilanteissa, joissa on ollut kysymys PKK:hon liittyvistä syytteistä tai rangaistuksista. Ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön avulla voitiin saada maatietoutta siitä, minkä tyypissä tilanteissa syytteitä nostetaan ja minkälaisia rangaistuksia Turkissa niistä tuomitaan. Lisäksi sen avulla voitiin saada tietoa siitä, onko Turkin lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö näissä suhteissa sopusoinnussa ihmisoikeusstandardien kanssa, millä voi olla merkitystä myös arvioitaessa kansainvälisen suojelun tarvetta.

Asian arvioinnissa kiinnitettiin huomiota siihen, että missään vaiheessa ei ollut tullut esille, että A olisi yllyttänyt väkivaltaan tai esittänyt väkivaltaa ihannoivia mielipiteitä. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että A:n toiminta oli olennaisilta osin verrannollista niihin useisiin tapauksiin, joissa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut sananvapauden tai yhdistymisvapauden loukkauksen sekä kiinnittänyt huomiota vankeusrangaistuksen ankaruuteen. Korkein hallinto-oikeus arvioi, että A:lle tuomittu vankeusrangaistus merkitsi kohtuutonta rankaisemista suhteessa tuomiossa mainittuun teonkuvaukseen. Tämän vuoksi rankaisemista oli pidettävä ulkomaalaislain 87 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna vainoksi katsottavana tekona.

Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus 1 artikla A kohta 2 alakohta

Direktiivi 2011/95/EU vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saa-

viksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu määritelmädirektiivi) 2 artikla d alakohhta, 4 artikla 1, 3 ja 4 kohta, 9 artikla 2 c kohta, 10 artikla 1 e kohta

Ulkomaalaislaki 87 §, 87 a §, 87 b §, 88 c §, 88 d §, 88 e §

Päätös, jota valitus koskee

Helsingin hallinto-oikeus 27.3.2017 nro 17/0334/3

Asian aikaisempi käsittely

Maahanmuuttovirasto on päätöksellään 26.10.2016 hylännyt A:n kansainvälistä suojelua ja oleskelulupaa koskevan hakemuksen ja päättänyt kääntää hänet kotimaahansa Turkkiin.

Maahanmuuttovirasto on päätöksessään selostanut maatietoutta ja todennut sen osalta muun ohessa seuraavaa:

Maatiedon mukaan kurdeihin ei kohdistu Turkissa vainoa vain heidän alkuperänsä vuoksi. Huolimatta merkittävästä ihmisoikeustilanteen paranemisesta, Turkissa esiintyy yhä loukkaavaa ja epäoikeudenmukaista kohtelua. Henkilöt, jotka ovat johtavassa tai merkittävässä asemassa kurdi- tai vasemmistopuolueissa, ovat vaarassa joutua syytetyiksi valtionvastaisesta toiminnasta ja saattavat myös tulla epäoikeudenmukaisesti kohdelluiksi tai jopa vainotuiksi turvallisuusjoukkojen taholta (*Home Office 2013*).

Maahanmuuttovirasto katsoo jo vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti, ettei asevelvollisuuden välttelemisestä ole Turkissa odotettavissa kohtuuttoman ankaraa rangaistusta. Asevelvollisuuden sijoituspaikka peruskoulutuskauden jälkeen ei määrydy etnisyyden perusteella, vaan sattumanvaraisesti, eikä kurdeihin kohdistu armeijan taholta vainoa asepalveluksen suorittamisen aikana.

Maahanmuuttovirasto on perustellut päätöstään hakijan osalta muun ohessa seuraavasti:

A (jäljempänä tässä yhteydessä hakija) on kertonut uskottavasti ja omakohtaisesti toiminnastaan ja pidätyksestään ja toimittanut asiakirjanäyttöä kertomansa tueksi. Maahanmuuttovirasto hyväksyy hakijan kertoman siitä, että hakija on tukenut kertomallaan tavalla HDP:tä (Kansojen demokraattinen puolue) ja PKK:ta (Kurdistanin työväenpuolue) ja että hakija on pidätetty noin kolmen kuukauden ajaksi terrorismiepäilyn vuoksi. Maahanmuuttovirasto hyväksyy tosiseikaksi myös sen, että hakija on jättänyt menemättä armeijaan.

Maahanmuuttovirasto on hyväksynyt tosiseikaksi sen, että hakija on ollut kolmen kuukauden ajan vankilassa poliittisen toimintansa vuoksi. Hakija on vapautettu käsittelyn jatkumiseen saakka, koska terrorismin vastainen yksikkö ei ollut ehtinyt vastata syyteperusteeseen kunnolla. Hakijan poliittinen toiminta on ollut suhteellisen pienimuotoista, eikä hän ole osallistunut aseelliseen toimintaan. Maahanmuuttovirasto katsoo, että hakija ei ole sillä tavoin profiloitunut poliittisen toimintansa vuoksi viranomaisten silmissä, että hän olisi vaarassa joutua vakavien oikeudenloukkausten kohteeksi Turkissa. Ottaen huomioon se, että hakijan poliittinen toiminta ei ole ollut merkittävää, ja että hakija on vapautettu vankilasta käsittelyn jatkumiseen saakka, Maahanmuuttovirasto ei hyväksy tosiseikaksi myöskään sitä, että hän tulisi saamaan kohtuuttoman rangaistuksen syytteeseensä.

Maahanmuuttovirasto katsoo, ettei asepalveluksen välttäminen ole sellainen ulkomaalaislain tarkoittama peruste, joka mahdollistaisi kansainvälisen suojelun tai oleskeluluvan antamisen.

Kuten edellä maatiedossa todetaan, kurdeihin ei kohdistu vainoa Turkissa yksistään etnisen taustan vuoksi. Maahanmuuttovirasto ei myöskään ole hyväksynyt tosiseikkana sitä, että hakija olisi poliittisen toimintansa vuoksi erityisen profiloitunut henkilö kotimaassaan Turkissa. Näin ollen Maahanmuuttovirasto ei hyväksy hakijan kertomusta siitä, että tähän kohdistuisi vakavia oikeudenloukkauksia kotimaahan palatessaan.

Oikeudellisen arvion kohdalla Maahanmuuttovirasto on lausunut turvapaikan osalta muun ohessa seuraavaa:

Maahanmuuttovirasto katsoo, että hakijaan ei ole kohdistunut ulkomaalaislain 87 a §:ssä mainituja vainoksi katsottavia tekoja, jotka johtuisivat 87 b §:ssä mainituista syistä, eikä hakija ole esittänyt perusteita uskoa, että niitä voisi tapahtua myöskään jatkossa. Asiassa ei näin ollen ole ulkomaalaislain 87 b §:n edellyttämää syy-yhteyttä vainoksi katsottavan teon ja ulkomaalaislain mukaisen syyn välillä. Edellä sanottu huomioiden tapauksessa ei myöskään ole ulkomaalaislain 88 c §:n tarkoittamia vainoa harjoittavia tahoja, eikä hakija siten tarvitse 88 d §:n mukaisia suojelun tarjoajia.

Maahanmuuttoviraston päätöksessä mainitaan kohdassa "*lisäselvitykset*" muun ohessa, että hakija on esittänyt Turkin henkilökorttinsa, jossa ei ole väärennökseen viittaavaa, sekä 52 kappaletta asiakirjakopioita liittyen hänen pidätykseensä.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n (jäljempänä valittaja) vaatimuksen suullisen käsittelyn toimittamisesta sekä hänen valituksensa Maahanmuuttoviraston päätöksestä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään muun ohella seuraavasti:

Suullinen käsittely

Maahanmuuttovirasto on hyväksynyt valittajan kertomat tapahtumat tosiseikkoina, eikä asiassa ole kysymys kertomuksen uskottavuuden arvioinnista, vaan siitä, mikä merkitys sillä arvioidaan olevan kansainvälisen suojelun tarpeen ja oleskeluluvan myöntämisen kannalta. Näin ollen ja kun otetaan huomioon ne perusteet, joihin valittaja on kansainvälisen suojelun ja oleskeluluvan saamiseksi vedonnut, asian käsittelyn eri vaiheissa kirjallisesti esitetty selvitys ja käytettävissä oleva maatietous, hallinto-oikeus katsoo, että suullisessa käsittelyssä ei olisi saatavissa sellaista selvitystä, joka olisi asiakirjoista ilmenevän ja valittajan jo esittämän lisäksi tarpeen asian selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi. Näin ollen suullisen käsittelyn järjestämistä on pidettävä hallintolainkäyttölain 38 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla ilmeisen tarpeettomana.

Valittajan kertomus ja saatu selvitys

Valittaja on --- kotoisin oleva Turkin kansalainen. Hän on etniseltä taustaltaan kurdi ja uskonnoltaan muslimi. Valittaja on hakenut turvapaikkaa, koska hän pelkää tulevansa tuomituksi vankilaan terrorismiepäilyn ja asevelvollisuuden välttelemisen vuoksi.

Valittaja on kertomansa mukaan pidätetty 27.11.2015, sillä hän ei pysähtynyt poliisin kehotuksesta. Valittajaa on pidätyksen yhteydessä pahoinpidelty, ja hän on ollut pidätettynä terrorismista epäiltynä 18.2.2016 saakka. Valittaja on tukenut HDP:tä ja PKK:ta ja osallistunut lukuisiin mielenosoituksiin kurdien aseman puolesta sekä näissä yhteyksissä heittänyt poliiseja kivillä. Valittaja on toimittanut ruokaa ja tavaroita PKK:n tukemiseksi sekä julkaissut Facebookissa alias-nimellä muun muassa kurdiaktivistien kuvia sekä kuvia, joissa valittaja kantaa mielenosoituksessa Abdullah Öcalanin kuvaa. Valittaja on jakanut PKK:n lehteä oman lähiönsä alueella. Hän ei kuitenkaan ole osallistunut aseelliseen toimintaan eikä ole ollut suoraan yhteydessä taistelijoihin, vaan on toiminut laillisen HDP-puolueen välityksellä.

Valittajan mukaan oikeusprosessi on edelleen kesken, eikä hän ole vielä saanut tuomiota. Hänen passinsa on mitätöity ja hänet on asetettu matkustuskieltoon. Valittaja on lähtenyt pari kuukautta vapautumisensa jälkeen salakuljettajan avulla Suomeen. Valittajan mukaan viranomaisilla ei ole riittävästi todisteita häntä vastaan, mutta jotkut henkilöt valittajan lähiöstä ovat kertoneet jotakin valittajaa vastaan. Myös valittajalta yritettiin saada tietoja muista henkilöistä. Valittaja on sulkenut Facebook-tilinsä.

Valittaja ei halua suorittaa asepalvelusta, sillä poliittisesti aktiivisia kurdeja tapetaan ja kohdellaan huonosti armeijassa. Valittaja pelkää joutuvansa armeijaan taikka kymmeniksi vuosiksi vankilaan. Ennen Turkista lähtemistään hän on saanut kutsun armeijaan sekä muutaman varoitukseen ja ilmoituksen velvollisuudesta suorittaa asepalvelus.

Maahanmuuttovirasto on hyväksynyt valittajan kertomuksen siitä, että hän on tukenut HDP:tä ja PKK:ta ja että valittaja on pidätetty noin kolmen kuukauden ajaksi terrorismiepäilyn vuoksi. Maahanmuuttovirasto on myös hyväksynyt sen, että valittaja on jättänyt menemättä armeijaan. Maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan ole hyväksynyt tosiseikkoina sitä, että valittaja tulisi saamaan kohtuuttoman rangaistuksen syytteeseensä. Maahanmuuttovirasto on niin ikään katsonut, ettei armeijakarkuruus ole peruste myöntää kansainvälistä suojelua nyt käsillä olevassa tapauksessa.

Valittaja on valitusvaiheessa toimittanut käännöksiä Maahanmuuttovirastolle toimittamistaan turkinkielisistä asiakirjoista. Asiakirjojen mukaan valittaja on 30.10.2015 päivätyn tutkintapyyntönsä johdosta määrätty vangittavaksi epäiltynä aseellisen terroristijärjestön jäsenyyseriksestä. Lisäksi hänelle on vaadittu rangaistusta terroristijärjestön propagandan harjoittamisesta. Oikeudenkäyntipöytäkirjan 22.1.2016 mukaan vangitsemista on päätetty jatkaa.

Asian arviointi ja hallinto-oikeuden johtopäätökset

Valituksessa esitetyn näkemyksen mukaan Maahanmuuttoviraston olisi tullut käännättää valittajan esittämät asiakirjat ja selvittää niiden sisältö tarkemmin. Valittaja on toimittanut hallinto-oikeudelle käännökset keskeisiksi katsomistaan asiakirjoista tai niiden osista. Kun otetaan huomioon, että Maahanmuuttovirasto on hyväksynyt valittajan kertomuksen tosiseikkoina, sekä asiakirjojen sisällöstä nyt valitusvaiheessa saatu selvitys, hallinto-oikeus katsoo, ettei asia ole tullut hakemusvaiheessa sillä tavalla puutteellisesti selvitettyksi, että päätös olisi tämän johdosta kummottava ja asia palautettava uudelleen käsiteltäväksi.

Maatiedon mukaan terrorisminvastaisia toimia ja syytteitä on saatettu kohdistaa kyseenalaisella tavalla poliittisesti aktiivisiin kurdiasiaa ajaviin henkilöihin, journalisteihin, lakimiehiin, opiskelijoihin sekä poliittisesti merkittävässä asemassa oleviin HDP-puolueen jäseniin ja PKK:n toimintaan kytkeytyneisiin henkilöihin. Heinäkuun 2016 epäonnistuneen vallankaappausyrityksen jälkeen viranomaistoimet ovat kohdistuneet erityisesti opettajiin, poliiseihin, armeijatyöntekijöihin, lääkäreihin, tuomareihin ja syyttäjiin, joilla on epäilty olevan kytköksiä niin sanottuun Gülenin liikkeeseen. (*Home Office: Country Information and Guidance – Turkey: Kurdish ethnicity, February 2016; EASO Country of Origin Information Report – Turkey Country Focus, November 2016 ja Amnesty International Report 2016/17 – Turkey, 22 February 2017*)

Valittajan esittämän mukaan häntä on syytetty terroristijärjestön jäsenyyseriksestä ja terroristijärjestön propagandan harjoittamisesta. Valittaja ei kertomansa mukaan ole HDP:n eikä PKK:n jäsen, mutta kannattaa PKK:ta ja tukee kurdiasian edistämistä. Hän ei ole osallistunut aseellisiin toimiin eikä ole kertomansa mukaan ollut poliittisesti aktiivinen mielenosoituksiin osallistumista, lehden jakamista ja alias-nimellä tekemiään Facebook-julkaisuja lukuun ottamatta. Edelleen valittaja onertonut tukeneensa oman lähiönsä nuoria kurdiaktivisteja toimittamalla heille ruokaa ja tavaroita, mutta on toiminut laillisen HDP-puolueen välityksellä. Saadun selvityksen perusteella valittajan toimintaa ei voida pitää sen tasoisena, että hän olisi tämän johdosta poliittisesti merkittävässä tai johtavassa asemassa olevaksi profiloitunut taikka viranomaisten erityisen mielenkiinnon kohteena. Valittajan omankin käsityksen mukaan hän ei ole tehnyt mitään laitonta eikä viran-

omaisilla voi olla todisteita häntä vastaan. Valittaja on vapautettu tutkintavankeudesta. Asiaa kokonaisuutena arvioiden hallinto-oikeus ei pidä todennäköisenä, että valittajaa uhkaksi Turkissa kohtuuton tai syrjivä syyteeseen paneminen tai rangaistus taikka vakavat oikeudenloukkaukset. Valittajan esittämät asiakirjat eivät anna aihetta arvioida asiaa toisin.

Turkissa pakolliseksi säädetyn asepalveluksen välttämistä ja yksilöimätöntä pelkoa armeijassa valittajaan mahdollisesti kohdistuvista epäoikeudenmukaisuuksista ei ole sinällään pidettävä kansainväliseen suojeluun oikeutavina perusteina. Asiassa ei ole toisaalta myöskään esitetty sellaisia perusteita, joiden johdosta olisi pidettävä oletettavana, että asepalveluksen suorittaminen vaatisi valittajaa osallistumaan sotilaalliseen toimintaan vastoin hänen poliittista vakaumustaan tai muuta hyväksyttävää omantunnon syytä. Asevelvollisuuden välttelemisestä Turkissa ei ole odotettavissa kohtuuttoman ankaraa rangaistusta.

Edellä esitetyn perusteella ja kun otetaan lisäksi huomioon Maahanmuuttoviraston päätöksessä esille tuotu asiaan liittyvä maatietous, jota saatavilla olevien lähteiden mukaan on edelleen pidettävä ajantasaisena, ei ole todennäköistä, että valittajalla olisi ulkomaalaislain 87 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan. Asiassa ei ole myöskään ilmennyt sellaisia seikkoja, joiden vuoksi olisi merkittäviä perusteita uskoa valittajan joutuvan kotimaassaan todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa. Valittaja ei siten ole ulkomaalaislain 88 §:ssä tarkoitettulla tavalla toissijaisen suojelun tarpeessa. Valittajalle ei näin ollen voida antaa turvapaikkaa tai myöntää oleskelulupaa toissijaisen suojelun perusteella.

Perusteita oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomaalaislain 52 §:n 1 momentissa tarkoitettua yksilöllisestä inhimillisestä syyistä ei ole ilmennyt.

Kun otetaan huomioon edellä mainitut ja muut asiassa esitetyt seikat kokonaisuudessaan, hallinto-oikeus katsoo, että valittaja on voitu määrätä käännyttäväksi Turkkiin.

Hallinto-oikeuden soveltamat oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut sekä

Ulkomaalaislaki 9 § 2 momentti, 10 §, 97 § (194/2015), 97 a § 4 momentti, 146, 147, 147 a, 148 ja 203 §

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Vesa Heikkilä, Laura Palmu ja Jyri Vesanto. Esittelijä Emmi Aakula.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

Valittaja on pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä. Hän on vaatinut, että Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset kumotaan ja asia palautetaan Maahanmuuttovirastolle turvapaikan myöntämiseksi tai oleskeluluvan myöntämiseksi toissijaisen suojelun perusteella. Toissijaisesti hänelle on myönnettävä oleskelulupa yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella. Lisäksi hän on vaatinut, että maasta poistamisen täytäntöönpano kielletään ja että asiassa toimitetaan suullinen käsittely.

Valittaja on esittänyt vaatimustensa tueksi muun ohessa seuraavaa:

Valittajaa syytetään Turkissa terroristijärjestön (PKK/KCK, YDG-H) jäsenyydestä ja sen propagandan levittämisestä. Terrorismin vastainen yksikkö on ottanut hänet kiinni X:n ---ssa 27.11.2015 rikosepäilyn johdosta, ja siinä yhteydessä häntä on kidutettu. Häntä on erään toisen henkilön kanssa epäilty ja myöhemmin syytetty terroristijärjestön jäsenyydestä. Hän oli tutkintavankeudessa noin kolmen kuukauden ajan, jonka jälkeen hän pääsi vapaaksi odottamaan oikeudenkäyntiä. Hänet asetettiin kuitenkin matkustuskieltoon ja hänen passinsa takavarikoitiin.

Rikossyytteen taustalla on valittajan osallisuus kurdien mielenosoitusten järjestämiseen Kaakkois-Turkissa operaatioita tekevää Turkin armeijaa ja muita turvallisuusjoukkoja vastaan. Valittaja on jakanut PKK:n materiaalia ja ollut osallisena erilaisten kurdiasiaa tukevien tilaisuuksien järjestämisessä. Hän on tukenut PKK:n nuorisosiipenä pidettyä YDHG-järjestöä ja sen toiminnan jatkajaa YPS-järjestöä. Hän on julkaissut Facebookissa kuvia toiminnastaan sekä materiaalia, jotka Turkin viranomaiset ovat katsooneet tukevan PKK:ta.

Maahanmuuttovirasto ja hallinto-oikeus eivät ole asettaneet valittajan turvapaikkakertomusta kyseenalaiseksi. Asiassa ei siten ole kysymys valittajan turvapaikkahakemuksen perusteiden uskottavuudesta, vaan johtopäätösten oikeellisuudesta. PKK:n jäsenyyttä ja sen propagandan levittämistä koskevasta syyteestä voi olla Turkissa yksilölle vakavia ja peruuttamattomia seurauksia. Valittaja on esittänyt merkittävän määrän turkkilaisia viranomaisasiakirjoja, muun ohella syytekirjelmän. Maahanmuuttovirasto viittaa näihin vain pidätykseen liittyviin, vaikka ne koskevat olennaisesti myös muuta kuin tutkintavankeutta. Maahanmuuttovirastolla on ollut mahdollisuus ja velvollisuus selvittää asiakirjojen sisältö, mutta se ei ole selvittänyt valittajaan kohdistuneen syytteen sisältöä eikä perusteita. Valittaja on käännettänyt asiakirjoja sen verran, että hallinto-oikeus on voinut arvioida niiden merkitystä siltä kannalta, tulisiko asia palauttaa Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Valittaja on esittänyt selvityksen siitä, että häntä syytetään Turkin rikoslain 314 §:n 2 momentin tarkoittamasta terroristijärjestön jäsenyydestä ja sen propagandan tekemisestä. Maatiedon mukaan Turkin oikeuskäytännössä useissa tapauksissa tämän säännöksen perusteella tuomitaan aseellisen järjestön jäsenyydestä hyvin heikon todistusaineiston perusteella. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on useissa tapauksissa todennut, että Turkki on säännöksen soveltamisessa loukannut mielipiteen ilmaisun vapautta ja muita ihmisoikeussopimuksen suojaamia oikeuksia (*Yilmaz and Kilic, Gül and Others, Nedim Sener ja Gülcü*).

Muunkin maatiedon mukaan monia henkilöitä on syytetty aseellisen järjestön jäsenyydestä väkivallattoman poliittisen toiminnan vuoksi (*UK Home Office, February 2016*). Viranomaiset käyttävät terrorismin vastaisia lakeja syyttääkseen tuhansia poliittisia kurdiaktivisteja ja mielenosoittajia yhteyksistä PKK:hon tai KCK:hon. Venetsian komissio on ilmaissut käsityksensä muun muassa Turkin rikoslain 314 artiklasta (*Venice Commission, Opinion No. 831/2015*). Sen raportissa tuodaan kattavasti esiin säännöksen soveltamisen laajuus ja soveltaminen tilanteisiin, joissa henkilö ei ole käyttänyt minkäänlaista väkivaltaa, vaan joissa mielipiteen ilmaisua on käytetty näyttönä laittoman järjestön jäsenyydestä.

Valittajaa syytetään terroristijärjestön jäsenyydestä sillä perusteella, että hänen on väitetty yrittäneen hankkia pommin valmistuksessa tarvittavaa kaapelia. Tällainen johtopäätös on tehty siitä, että valittajan kanssasytytyllä on ollut kiinni otettaessa hallussaan paperilappu, jossa on mainittu jotakin kaapelista, ja sähkötarvikeliikkeen käyntikortti. Mikään asiakirjoissa ei viittaa siihen, että syytetyt olisivat olleet hankkimassa kaapelia tai että sellaista olisi hankittu pommin valmistamiseksi. Maininta on vain syyttäjän väite. Terroristijärjestön propagandan levittämistä koskeva syyte perustuu valittajan sosiaalisessa mediassa julkaisemiin kuviin. Kuvat, joissa valittaja esiintyy, on otettu tavanomaisista poliittisista mielenilmauksista. Muut kuvat ovat julkisesti sosiaalisessa mediassa saatavilla olevia kuvia.

Asiassa on arvioitu virheellisesti ulkomaalaislain 87 a §:n 2 momentin 3 kohdassa mainittua vainoksi katsottavaa tekoa (kohtuuton tai syrjivä syytteeseen paneminen tai rankaiseminen). Hallinto-oikeus on todennut, että valittaja ei ole PKK:n jäsen eikä ole osallistunut aseelliseen toimintaan. Se ei kuitenkaan ole arvioinut, mikä merkitys tällä on syytetoimien kohtuuttomuuden ja syrjivyyden kannalta. Syytteet ovat kohtuuttomia ja lisäksi syrjiviä, koska ne on kohdistettu valittajaan hänen kurditaustansa ja poliittisen mielipiteensä vuoksi. Henkilön syyttämisen terroristiryhmän jäsenyydestä, vaikka hän ei sellaiseen kuulu, on edellä mainitussa kohdassa tarkoitettua vainoa. Turkin oikeuskäytännön valossa on myös esitetty merkittäviä perusteita uskoa, että valittaja tuomittaisiin terroristijärjestön tukemisesta. Valittajan toiminnasta saatuu selvitykseen nähdä rankaiseminen olisi kohtuutonta ja syrjivää.

Turkin viranomaiset ovat kohdistaneet valittajaan syytetoimenpiteitä ja pakkokeinoja eli hän on joutunut viranomaisten erityisen mielenkiinnon kohteeksi. Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden arviot kansainvälisen suojelun tarpeesta ovat jyrkässä ristiriidassa niiden tosiseikoiksi hyväksymien tapahtumien kanssa. Päätöksistä ei ilmene, millaisen päätteilyketjun lopputuloksena on arvioitu, että valittaja ei olisi profiloitunut, kun kuitenkin hänen toimintansa on ollut viranomaisten silmissä riittävän merkittävää siihen, että häneen on kohdistettu syyte ja hän on ollut tutkintavankeudessa. Arvio on epäjohdonmukainen eivätkä ratkaisut perustu ulkomaalaislain 87 b §:n 5 momentin edellyttämään arviointiin vainon systä ja vainon pelosta.

Arvio, jonka mukaan kansainvälistä suojelua hakevan tulisi olla erityisen profiloitunut joutuakseen vainotuksi, on ristiriidassa maatiedon kanssa. Turkin ihmisoikeussäätiön mukaan jo kurdi-tausta lisää riskiä joutua kidutetuksi. Valittajan esittämän selvityksen ja maatiedon valossa valittaja profiloituu henkilöksi, joka voi joutua kidutuksen uhriksi. Lisäksi valittajaa on kidutettu vapaudenriiston alkuvaiheessa. Valittaja on vaarassa joutua ulkomaalaislain 87 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua vainon (fyysinen väkivalta) kohteeksi.

Tutkintavankeudessa on ollut kysymys ulkomaalaislain 87 a §:n 2 momentin 2 kohdan tarkoitamista oikeudellisista sekä poliisin toimintaan ja lainkäyttöön liittyvistä toimenpiteistä, jotka ovat syrjiviä ja jotka on toteutettu syrjivällä tavalla. Syytteen sisältöön nähden myös tutkintavankeus on ollut vainoa. Koska valittaja on poistunut ulkomaille matkustuskiellosta huolimatta, on perusteita uskoa, että hän joutuu uudelleen tutkintavankeuteen oikeudenkäynnin ajaksi, joka voi kestää vuosia. Tutkintavankeuden osalta ei voi sulkea pois Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan vastaista kohtelua.

Valittajan olisi tullut osallistua armeijan kutsuntoihin 21.2.2016, mutta hän on lähtenyt ensin muualle Turkissa ja sitten poistunut maasta. Valittaja ei ole osallistunut kutsuntoihin, koska hän on kurdi ja ajanut aktiivisesti kurdiasiaa. Armeijakarkuruuden merkitystä ei ole otettu arvioinnissa yksilöllisesti huomioon. Valittajan kohtelu armeijassa poikkeaisi siitä, miten muita kurditaustaisia asevelvollisia kohdeltaisiin eikä vainoa asevelvollisuuden aikana voi sulkea pois. Lisäksi ei voida sulkea pois sitä, että valittajan rankaiseminen asevelvollisuuden välttelmisestä johtaisi kohtuuttoman pitkään vankeusrangaistukseen.

Valittaja on jo joutunut vainotuksi ja vastaavat toimenpiteet jatkuvat, mikäli hän palaa Turkkiin. Vainon synnä on hänen poliittinen mielipiteensä ja kurditaustansa, joten syy-yhteys vainoksi katsottavan teon ja vainon synn välillä täyttyy. Hänelle tulee myöntää turvapaikka. Hänellä on myös vaara joutua kidutetuksi tai muun epäinhimillisen kohtelun kohteeksi. Hän on ainakin toissijaisen suojelun tarpeessa ja viime sijassa hänelle tulee myöntää oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syytä.

Maahanmuuttovirasto on antanut lausunnon ja esittänyt, että valituslupahakemus ja vaatimus suullisen käsittelyn järjestämisestä hylätään. Maahanmuuttovirasto on esittänyt lausunnossaan ajantasaisista maatietoutta sekä lausunut muun ohessa seuraavaa:

Maahanmuuttovirasto on hyväksynyt valittajan kertomuksen tosiseikkoina, eikä asia ole tullut puutteellisesti selvitettyksi. Hallinto-oikeus on arvioinut sille käännetettyjä asiakirjoja eikä ole nähnyt niiden perusteella syytä poiketa Maahanmuuttoviraston arviosta. HDP:n jäsenen tai kannattajaan liittyvä vaara riippuu tämän profiloitumisen asteesta ja toiminnasta. Turkin viranomaisten huomio kohdistuu lähinnä puolueen pitkäaikaisiin toimijoihin ja johtajiin etenkin, jos heitä on epäilty yhteyksistä PKK:hon. Viranomaiset eivät ole kohdistaneet erityistä mielenkiintoa tavallisiin HDP:n jäseniin muulloin kuin mielenosoitusten yhteydessä. Maatieto ei tue sellaista päätelmää, että valittajan kaltainen matalan profiilin HDP-puolueen jäsen olisi erityisesti Turkin viran-

omaisten mielenkiinnon kohteena. Valittajan ei myöskään voida katsoa olevan oikeudenloukkausten vaarassa asevelvollisuuteensa liittyen. Turvallisuustilanne Kaakkois-Turkissa on heikentynyt syksyllä 2015, mutta tilanne ei ole sellainen, että toissijaisen suojelun edellytykset täyttyisivät.

Valittaja on antanut vastaselityksen. Valittaja on vasta nyt saanut tiedokseen X:n alioikeuden 20.9.2016 antaman tuomion. Heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen julistetun poikkeustilan vuoksi tietojen saanti viranomaisten asiakirjoista on ollut rajoitettua. Valittaja on tuomittu lainvoimaisesti 1 vuoden ja 15 kuukauden vankeusrangaistukseen eli kahden vuoden ja kolmen kuukauden rangaistukseen. Valittaja on uudistanut aikaisemmin lausumansa syytteiden kohtuuttomuudesta ja syrjivyydestä sekä saamansa tuomion kohtuuttomuudesta ja syrjivyydestä. Valittajan vapautteen kohdistuu vankeusrangaistuksen johdosta uhka, joka johtuu poliittisen mielipiteen ilmaisemisesta. Valittajan saama vankeusrangaistus on vainon määritelmän ydinalueeseen sisältyvää kohtelua.

Valittajan esittämä selvitys on linjassa maatiedon kanssa, jonka mukaan valittajaan tuomioon johtaneen syytteen kaltaisia syytteitä on kohdistunut tuhansiin henkilöihin. Pääasiassa syytteet ovat kohdistuneet kurdeihin, jotka tuovat esiin omaa kurdilaista identiteettiään ja PKK:ta tukevia mielipiteitään. Maahanmuuttoviraston käsitys Turkin viranomaisten kohdistamasta mielenkiinnosta tavallisiin HDP:n jäseniin on väärä tai maatietoa on tulkittu väärin. Valittaja on tuomittu vankeusrangaistukseen Facebook-päivitysten perusteella. Myöskään asevelvollisuuden suorittamatta jättämisen osalta Maahanmuuttoviraston lausunto ei perustu relevanttiin maatietouteen.

Valittaja on liittynyt vastaselityksensä X:n alioikeuden tuomion 20.9.2016 sekä otteen tuomioistuimen rekisteristä. Tuomiosta ja rekisteriotteesta on esitetty valokopio sekä auktorisoimaton käännös turkin kielestä suomen kielelle. Tuomion auktorisoimattomasta käännöksestä ilmenee, että se koskee kahta henkilöä, joista toinen on A. Tuomion mukaan rikoksen tekopäivä on ollut 28.11.2015 ja A on ollut säilöön otettuna ja sitten pidätettynä 28.11.2015–18.3.2016. Rikosenimike on aseelliseen terroristijärjestöön kuuluminen ja terroristijärjestön propagandan levittäminen. Syyte perustuu muun ohessa rikoslain 314 §:n 2 momenttiin. Syyte on hylätty siltä osin kuin siinä oli ollut kysymys PKK/KCK terroristijärjestöön kuulumisesta.

A on tuomittu Facebookissa julkaisemiensa valokuvien ja kirjoitusten perusteella terroristijärjestön propagandan levittämisestä. Tuomiossa on arvioitu, että valittajan Facebook-tillillään julkaisemassa materiaalissa hän on pyrkinyt näyttämään, että PKK/KCK järjestön käymä aseellinen taistelu olisi laillinen vapaustaistelu ja sen johtaja Abdullah Öcalan olisi laillinen johtaja. Tuomion perustelujen mukaan kirjoitusten ja kuvien julkaisuaikaa, tekotapaa ja levitystapaa kokonaisuutena arvioitaessa on todettava, että ne aiheuttavat konkreettisen vaaran, ja syyllisyys on tällä tavoin näytetty toteen. Rangaistukseksi on määrätty perustason rangaistus kovennettuna siksi, että rikos on tehty julkisten kanavien kautta. Rangaistus on 1 vuosi ja 15 kuukautta ehdotonta vankeutta. Tuomioistuimen rekisteriotteen mukaan päätös on tullut lainvoimaiseksi valitusaloikeuden päätöksen kautta 2.11.2016.

Korkein hallinto-oikeus on pyytänyt Maahanmuuttovirastoa antamaan lausunnon erityisesti valittajan toimittaman rikostuomion johdosta.

Maahanmuuttovirasto on lausunnossaan todennut, että se ei ole nähnyt esitettyä tuomiota koskevia alkuperäisiä asiakirjoja. Näin ollen se ei pysty varmistumaan asiakirjojen aitoudesta eikä alkuperästä.

Valittaja on toimittanut lisäselvitystä ja on lisävastaselityksessään lausunut muun ohella seuraavaa:

Maahanmuuttovirasto ei ota kantaa rikostuomion sisältöön vaan keskittyy korostamaan, ettei se ei ole pystynyt varmistumaan tuomion aitoudesta. Valittaja on näyttävästi luotettavasti, että tuomio on olemassa. Tuomioistuimen jäsenet ja puheenjohtaja ovat allekirjoittaneet tuomion sähköisesti. Tuomiossa on sen oikeaksi todistava tuomioistuimen leima ja sen virkailijan allekirjoitus. Asiakirjan aitous ja alkuperä voidaan päätellä myös tekstin juridisen sisällön ja luonteen perusteella. Lisäksi voidaan arvioida, onko asiakirjan numerointi looginen ja yhdenmukainen valittajan aikaisemmin esittämien asiakirjojen kanssa. Aikaisemmin esitettyjen asiakirjojen aitoutta ja alkuperää ei ole asetettu kyseenalaisiksi, ja nyt annettu tuomio on yhdenmukainen niiden kanssa.

Kun kyse on viranomaisen väitteestä, ettei turvapaikan hakijan esittämä näyttö ole aitoa ja alkuperäistä, viranomaisen on perusteltava väite ja näytettävä se toteen. Maahanmuuttovirasto ei ole osoittanut todeksi väitettään, ettei asiakirjojen aitoudesta voida varmistua tai etteivät asiakirjat olisi aitoja. Valittaja on täyttänyt näyttötaakkansa, joten vastuu näytön arvioinnista on siirtynyt Maahanmuuttovirastolle. Valittaja voi tarvittaessa toimittaa alkuperäisen tuomion nähtäväksi.

Valittaja on pyynnöstä toimittanut korkeimmalle hallinto-oikeudelle nähtäväksi X:n alioikeuden tuomion alkuperäisen kappaleen ja tuomioistuimen rekisteriotteet.

Maahanmuuttovirastolle on varattu tilaisuus tutustua edellä mainittuun aineistoon.

Merkitään, että korkein hallinto-oikeus on välipäätöksellään 31.10.2017 taltionumero 5615 kieltänyt käännättämisspäätöksen täytäntöönpanon, kunnes korkein hallinto-oikeus on ratkaissut valituslupahakemuksen tai asiassa toisin määrätään.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan ja tutkii asian. Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset kumotaan ja asia palautetaan Maahanmuuttovirastolle turvapaikan myöntämi-

seksi. Tähän lopputulokseen nähden suullisen käsittelyn järjestäminen asian selvittämiseksi ei ole tarpeen.

Perustelut

1 Kysymyksenasettelu

Maahanmuuttovirasto on hyväksynyt valittajan esittämät keskeiset tosiseikat. Maahanmuuttovirasto on kuitenkin arvioinut, että valittaja ei tulisi saamaan kohtuutonta rangaistusta syytteesä muun ohessa koska hänen poliittinen toimintansa ei ole ollut merkittävää.

Valittaja on sittemmin ilmoittanut, että hänet on tuomittu vankeusrangaistukseen sen syytteen pohjalta, joka oli ollut esillä Maahanmuuttovirastossa.

Asiassa on keskeisesti ratkaistavana, muodostaako valittajan Turkissa saama rikustuomio ulkomaalaislain 87 a §:n 2 momentissa tarkoitetun kohtuuttoman tai syrjivän rankaisemisen.

2 Sovellettavat oikeusohjeet

2.1 Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus

Pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen (SopS 77/1968, jäljempänä pakolaissopimus) 1 artiklan A kohdan 2 alakohdan mukaan pakolainen on jokainen henkilö, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, oleskelee kotimaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan; tai joka olematta minkään maan kansalainen oleskelee entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella ja edellä mainittujen seikkojen tähden on kykenemätön tai sanotun pelon vuoksi haluton palaamaan sinne.

2.2 Direktiivi 2011/95/EU vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu määritelmädirektiivi)

Uudelleenlaaditun määritelmädirektiivin (2011/95/EU) 2 artiklan d alakohdan mukaan direktiivissä tarkoitetaan 'pakolaisella' kolmannen maan kansalaista, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisten mielipiteiden tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen vuoksi ja joka oleskelee kansalaisuusmaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan, ja kansalaisuudetonta henkilöä, joka oleskelee entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella edellä mainittujen seikkojen tähden ja on kykenemätön tai sanotun pelon vuoksi haluton palaamaan sinne ja jota 12 artikla ei koske.

Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat katsoa, että hakija on velvollinen esittämään mahdollisimman pian kaikki kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteiksi tarvittavat seikat. Jäsenvaltio on velvollinen yhteistyössä hakijan kanssa arvioimaan kaikki hakemukseen liittyvät olennaiset seikat.

Direktiivin 4 artiklan 3 kohdan mukaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen arviointi on suoritettava tapauskohtaisesti, ja se käsittää:

- a) kaikki alkuperämaahan silloin, kun jäsenvaltiot tekevät hakemusta koskevan päätöksen, liittyvät asiaan vaikuttavat tosiseikat, mukaan luettuina alkuperämaan lait ja asetukset ja tapa, jolla niitä sovelletaan;
- b) hakijan esittämät asiaan vaikuttavat lausumat ja asiakirjat, mukaan luettuina tiedot siitä, onko hakija joutunut tai voiko hän joutua vainotuksi tai kärsimään vakavaa haittaa;
- c) hakijan asema ja henkilökohtaiset olosuhteet, kuten tausta, sukupuoli ja ikä, jotta voidaan arvioida, onko hakijan henkilökohtaisten olosuhteiden perusteella niitä tekoja, joiden kohteeksi hakija on joutunut tai voisi joutua, pidettävä vainona tai vakavana haittana;

Direktiivin 4 artiklan 4 kohdan mukaan se seikka, että hakija on jo joutunut vainotuksi tai kärsimään vakavaa haittaa tai että häntä on suoraan uhattu vainolla tai tällaisella haitalla, on vakava osoitus hakijan perustellusta pelosta joutua vainotuksi tai todellisesta vaarasta joutua kärsimään vakavaa haittaa, jollei ole perusteltua syytä olettaa, ettei tämä vaino tai vakava haitta tule toistumaan.

Direktiivin 9 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan vainoksi katsottava teko voi olla kohtuuton tai syrjivä syytteesen paneminen tai rankaiseminen.

Direktiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaan arvioidessaan vainon syytä jäsenvaltioiden on otettava huomioon seuraavat seikat:

e) poliittisen mielipiteen käsitteeseen kuuluu erityisesti se, että hakijalla on mielipiteitä, ajatuksia tai uskomuksia 6 artiklassa mainituista mahdollisista vainoa harjoittavista toimijoista ja niiden poliitikoista tai menetelmistä, riippumatta siitä, onko hakija toiminut näiden mielipiteiden, ajatusten tai uskomusten mukaisesti.

2.3 Ulkomaalaislain säännökset esitöineen

Ulkomaalaislain 87 §:n 1 momentin mukaan maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle annetaan turvapaikka, jos hän oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella sen johdosta, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, ja jos hän pelkoo vuoksi on haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun.

Ulkomaalaislain 87 a §:n 1 momentin vainoksi katsotaan teot, jotka ovat laatunsa tai toistuvuutensa vuoksi sellaisia, että ne loukkaavat vakavasti perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia. Vainoksi katsotaan myös vakavuudeltaan vastaava kertymä sellaisia tekoja, joihin kuuluu ihmisoikeusloukkauksia.

Ulkomaalaislain 87 a §:n 2 momentin mukaan vainoksi katsottavia tekoja voivat olla:

- 1) fyysinen tai henkinen väkivalta, mukaan luettuna seksuaalinen väkivalta;
- 2) oikeudelliset tai hallinnolliset toimenpiteet taikka poliisin toimintaan tai lainkäyttöön liittyvät toimenpiteet, jotka ovat itsessään syrjiviä tai jotka toteutetaan syrjivällä tavalla;
- 3) kohtuuton tai syrjivä syytteesen paneminen tai rankaiseminen;

Hallituksen esityksen (HE 166/2007 vp ulkomaalaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta) 87 a §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on lausuttu seuraavaa:

"Pakolaissopimuksessa ei ole esitetty vainolle määritelmää. Pakolaissopimuksen 33 artiklan perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että hengenvaara tai vapautteen kohdistuva uhka ovat vainoa silloin kun ne perustuvat johonkin sopimuksen 1 artiklan A kohdassa mainittuun syyhyn. UNHCR:n käsikirjan 51 kappaleen mukaan vainoa voivat olla myös muut samoista syistä johtuvat vakavat ihmisoikeusloukkaukset. Vainoksi katsottavia tekoja määriteltäessä on otettava huomioon kuhunkin yksittäistapaukseen liittyvät näkökohdat mukaan lukien vainon pelon subjektiivinen luonne.

Vainon määritelmää on tulkittava joustavasti ja avoimesti, niin että sitä voidaan soveltaa muuttuviin vainon muotoihin. Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeussopimukseen liittyvä oikeuskäytäntö ja muut kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet sekä niihin liittyvien valvontaelinten päätökset vaikuttavat vainon määritelmän tulkintaan, mutta ne eivät määrittele vainoa tyhjentävästi."

Ulkomaalaislain 87 b §:n 1 momentin mukaan vainon syitä arvioitaessa otetaan huomioon ainakin alkuperään, uskontoon, kansallisuuteen ja poliittiseen mielipiteeseen sekä tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumiseen liittyvät tekijät siten kuin jäljempänä pykälässä säädetään.

Ulkomaalaislain 87 b §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan vainon syynä poliittinen mielipide tarkoittaa erityisesti mielipiteitä, ajatuksia ja uskomuksia mahdollisista vainoa harjoittavista toimijoista ja niiden politiikoista tai menetelmistä.

Hallituksen esityksen (HE 166/2007 vp) 87 b §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on lausuttu:

"Kansallisuuden käsitteellä ei tarkoiteta vain tietyn valtion kansalaisuutta tai kansalaisuudetto- muutta. Se käsittää kuulumisen tiettyyn ryhmään, jota yhdistävät kulttuuri, etniset piirteet, kieli, sama maantieteellinen tai poliittinen alkuperä tai sen yhteys toisessa valtiossa olevaan väestöön.

Poliittisen mielipiteen käsitteeseen kuuluu erityisesti se, että hakijalla on mielipiteitä, ajatuksia tai uskomuksia mahdollisista vainoa harjoittavista toimijoista ja niiden politiikoista tai menetelmistä. Sillä, onko hakija toiminut näiden mielipiteiden, ajatusten tai uskomusten mukaisesti, ei ole merkitystä."

Ulkomaalaislain 88 c §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan vainoa harjoittava tai vakavaa haittaa aiheuttava toimija voi olla valtio.

Ulkomaalaislain 88 d §:n mukaan suojelun tarjoaja voi olla sellainen valtio tai valtiota tai huomattavaa osaa sen alueesta valvonnassaan pitävä kansainvälinen järjestö, joka on halukas ja kykenevä tarjoamaan suojelua. Suojelun on oltava tehokasta ja luonteeltaan pysyvää.

Ulkomaalaislain 88 e §:n 1 momentin mukaan turvapaikka voidaan jättää myöntämättä ulkomaalaiselle, jos hänellä ei ole jossain kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa osassa perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi tai todellista vaaraa joutua kärsimään vakavaa haittaa ja jos hänen voidaan kohtuullisesti edellyttää oleskelevan maan kyseisessä osassa.

Ulkomaalaislain 88 e §:n (323/2009) yksityiskohtaisten perustelujen (HE 166/2007 vp) mukaan sisäinen pako on mahdollista vain, jos henkilöön kohdistunut vaino on tapahtunut paikallisesti ja jos on syytä uskoa, että sen aiheuttaja ei voi harjoittaa vainoa alueella, jonne turvapaikanhakija palautettaisiin. Tässä harkinnassa olennaista on se, mikä taho on vainoa harjoittanut. Jos vainon harjoittaja on valtio, pääsääntöisesti mikään kyseisen valtion osa ei liene hakijalle turvallinen.

3 UNHCR:n käsikirja pakolaisaseman määrittämisen menettelyistä ja perusteista

Pakolaisasioiden toimeenpanosta yhteistyössä sopimusvaltioiden kanssa vastaava YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun virasto UNHCR on laatinut käsikirjan pakolaisaseman määrittämisen menettelyistä ja perusteista (*Handbook and Guidelines on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*).

UNHCR:n käsikirjan 56 kappaleen mukaan henkilöt, jotka pakenevat syytteesenpanoa tai ran-

gaistusta, eivät yleensä ole pakolaisia. On muistettava, että pakolainen on epäoikeudenmukaisuuden uhri tai potentiaalinen uhri, ei oikeutta pakeneva henkilö.

Tämä erottelu voi käsikirjan 57 kappaleen mukaan kuitenkin joskus hämärtyä. Ensinnäkin rikokseen syyllistynyt henkilö voi saada kohtuuttoman rangaistuksen, joka voi johtaa pakolaisen määritelmän mukaiseen vainoon. Lisäksi syytteenpano määritelmässä mainitusta syyistä voi itsensä merkitä vainoa.

Käsikirjan 59 kappaleen mukaan määritettäessä, merkitseekö syytteenpano vainoa, on myös otettava huomioon kyseisen maan lainsäädäntö, koska on mahdollista, ettei se ole yleisesti hyväksyttyjen ihmisoikeusstandardien mukaista. Vielä useammin lain soveltaminen voi olla syrjivää. Syytteenpano "yleisen järjestyksen" vastaisesta teosta, kuten pamflettien jakamisesta, voi esimerkiksi olla julkaisun poliittiseen sisältöön perustuvan henkilöön kohdistuvan vainon väline.

Käsikirjan 60 kappaleen mukaan tällaisissa tapauksissa viranomaiset voivat, ilmeisistä toisen valtion lainsäädännön arvioimiseen liittyvistä ongelmista johtuen, joutua tekemään päätöksensä käyttämällä mittapuuna omaa kansallista lainsäädäntöään. Lisäksi voi olla hyödyllistä turvautua eri kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa määriteltyihin periaatteisiin.

4. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä

4.1 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön merkitys maatietoutena

Esillä olevassa asiassa valittajaan kohdistettu syyte ja sittemmin tuomio ovat perustuneet valittajan toimintaan, joka liittyy HDP-puolueeseen, PKK:hon ja kurdien asiaan. Tällaisessa tilanteessa syytteen ja rangaistuksen kohtuuttomuutta voidaan arvioida siltä kannalta, onko syytetyn tai tuomitun toiminta tapahtunut Euroopan ihmisoikeussopimuksen turvaamaan sananvapauden ja yhdistymisvapauden rajoissa. Jo tässä yhteydessä on kuitenkin korostettava, että syytteenpanon ja rangaistukseen tuomitseminen eivät sellaisenaan merkitse vainoa, vaan arvioitavana on nimenomaan niiden kohtuuttomuus tai syrjivyytensä. Rangaistuksen kohtuuttomuutta on tarkasteltava ottaen erityisesti huomioon esimerkiksi kansainvälisten ihmisoikeuselinten raporteista tai ratkaisuksista ilmenevät arvioinnit kyseisen maan lainsäädännöstä sekä oikeus- ja rangaistuskäytännöstä.

Edellä kuvattuun lähtökohtaan nähden on hyödyllistä tarkastella Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen Turkkiä koskevia tuomioita. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut useita langettavia tuomioita Turkkiä vastaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklassa turvatun sananvapauden ja 11 artiklassa turvatun yhdistymisvapauden loukkaamisesta. Tapauksia on selostettu muun ohessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen sivustolla maaprofiilien kohdalla (*Press country profile / Turkey*).

Seuraavassa tarkastellaan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä tilanteissa, joissa on ollut kysymys PKK:hon liittyvistä syyteistä tai rangaistuksista. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön avulla voidaan saada maatietoutta siitä, minkä tyyppisissä tilanteissa syytteitä nostetaan ja minkälaisia rangaistuksia Turkissa niistä tuomitaan. Lisäksi oikeuskäytännön perusteella voidaan saada tietoa siitä, onko Turkin lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö näissä suhteissa sopusoinnussa ihmisoikeusstandardien kanssa. Tällä voi olla merkitystä myös arvioitaessa kansainvälisen suojelun tarvetta erityisesti uudelleenlaaditun määritelmädirektiivin 9 artiklan 2 kohdan c alakohdan ja ulkomaalaislain 87 a §:n 2 momentin 3 kohdan valossa.

4.2 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä laissa säätämisen vaatimuksen ja hyväksyttävän päämäärän osalta

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 1 kappaleen mukaan jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta. Koska näiden vapauksien käyttöön liittyy velvollisuuksia ja vastuuta, se voidaan artiklan 2 kappaleen mukaan asettaa sellaisten muodollisuuksien, ehtojen, rajoitusten ja rangaistusten alaiseksi, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi, muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi, luottamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseksi, tai tuomioistuinten arvoavallan ja puolueettomuuden varmistamiseksi.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 11 artikla sisältää vastaaventyypisen sääntelyn yhdistymisvapauden osalta kuin edellä selostettu 10 artikla sananvapauden osalta.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on nyt relevantteina pidettävissä Turkkiä koskevista tapauksista pääsääntöisesti lähtenyt siitä, että laissa säätämisen vaatimus (*prescribed by law*) ja vaatimus hyväksyttävästä päämäärästä (*legitimate aim*) täytyvät tai eivät esillä olevassa asiassa vaadi tarkempaa tutkimista (esimerkiksi tuomio 9.10.2018 asiassa *Gül* kohta 21). Kuitenkin tapauksessa *İşikirik* (17.11.2017), joka koski ihmisoikeussopimuksen 11 artiklan turvaamaa yhdistymisvapautta, kysymys oli laissa säätämisen edellytyksestä. Laissa säätämisen edellytys puuttui sen vuoksi, että rikoslain asianomainen säännös (220 § 6) ei täyttänyt ennustettavuuden vaatimusta.

4.3 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä välttämättömyyskriteerin osalta

Seuraavassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioita selostetaan keskeisesti siitä näkökulmasta, miten tuomioistuin on arvioinut ihmisoikeussopimuksen 10 ja 11 artikloihin sisältyvää välttämättömyyskriteeriä (*necessary in a democratic society*). Seuraavissa tapausselesteissa mainitaan tuomittu rangaistus, mutta ei erikseen sitä, onko tuomitun rangaistuksen täytäntöönpa-

noa lykätty tai onko rangaistuksesta täytynyt suorittaa vain osa.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut useita Turkkia koskevia tuomioita, joissa on ollut kyse siitä, onko henkilön rankaiseminen tiettyjä kurdikysymyksiä koskevien kannanottojen tai menettelyiden perusteella ollut ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan mukaista. Tuomioistuin on vahvistanut useita loukkauksia, mutta eräissä tapauksissa hyväksynyt kansallisen tuomioistuimen reaktion, mikäli valittajan on voitu katsoa yllyttäneen väkivaltaan (Pellonpää ym., Euroopan ihmisoikeussopimus, 2018, s. 888).

Tapauksessa *Zana v. Turkki* (25.11.1997) ihmisoikeustuomioistuin hyväksyi, että valittajan tuomitsemista 12 kuukauden vankeusrangaistukseen voitiin valtion harkintamarginaali huomioon ottaen tapauksen olosuhteissa pitää hyväksyttävänä kansallisen ja yleisen turvallisuuden nimissä. Tapauksessa valittaja oli kurdialueen tärkeimmän kaupungin Diyarbakirin entinen pormestari. Hän oli antanut vankilasta käsin haastattelun, jossa hän ilmoitti kannattavansa kiellettyä PKK-järjestöä. Hän ei puolustanut joukkomurhia, mutta hän lisäsi, että kenelle tahansa voi sattua vahinkoja ja että PKK tappaa naisia ja lapsia erehdyksessä. Ihmisoikeustuomioistuimen mukaan tällaisen PKK:lle suunnatun tuen voitiin todennäköisesti katsoa kärjistävän muutenkin räjähdysaltista tilannetta alueella.

Ihmisoikeustuomioistuimen vajaa vuosi *Zana*-tapauksen jälkeen antamassa tuomiossa *Incal v. Turkki* (9.8.1998) todettiin sananvapauden loukkaus. Tapauksen tosiseikoista ilmenee, että valittaja oli osallistunut sittemmin kielletyn HEP-puolueen erään komitean jäsenenä päätökseen, jonka nojalla oli määrä levittää tiettyjä viranomaisten kurdiväestöön kohdistamia toimenpiteitä voimakkaasti kritisoivaa lentolehdistä. Turkin viranomaiset kielsivät lentolehdisten levittämisen. Valittaja tuomittiin yli kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen ja sakkoihin, millä oli vaikutusta myös hänen mahdollisuuksiinsa päästä julkisiin virkoihin ja liittyä puolueisiin. Ihmisoikeustuomioistuin (suuri jaosto) katsoi, että vaikka lentolehtinen kehottikin esittämään tiettyjä poliittisia vaatimuksia, sen ei voitu katsoa yllyttävän väkivaltaan tai väestönosien väliseen vihanpitoon. Tuomitsemista ei voitu pitää suhteellisuusperiaatteen mukaisena eikä välttämättömyyskriteeri täyttynyt, joten ihmisoikeussopimuksen 10 artiklaa oli loukattu (kohdat 54–59).

Rajanveto väkivaltaiseen toimintaan on ollut esillä ihmisoikeustuomioistuimen tuomiossa *Kinik v. Turkki* (25.9.2018). Tapausselostuksen tosiseikoista ilmenee, että Kinik oli osallistunut Öcalanin pidätyksen vuosipäivänä kokoontumiseen, jossa hän mm. luki lehdistötiedotteen. Sittemmin hänet tuomittiin terroristiorganisaation propagandan levittämistä terrorismin torjuntaa koskevan lain (nro 3713) 7 § 2 nojalla, koska hän oli laulanut sloganeita. Ihmisoikeustuomioistuin arvioi, että yhden sloganeista voitiin nähdä sisältävän väkivaltaista sävyä. Kuitenkaan kansallisten tuomioistuinten päätöksistä ei ilmennyt, voitiinko valittajan tekojen nähdä yllyttävän väkivaltaan, aseelliseen vastarintaan tai kansannousuun taikka mahdollisesti lietsovan väkivaltaisuuksia, jotka ovat olennaisia huomioon otettavia tekijöitä. Ihmisoikeustuomioistuin arvioi, että kansalliset tuomioistuimet eivät olleet antaneet rikostuomion tueksi relevantteja ja riittäviä syitä. Ihmisoikeustuomioistuin katsoi, että välttämättömyyskriteeri ei ollut täyttynyt, joten ihmisoikeussopimuksen 10 artiklaa oli loukattu (kohdat 29–30).

Myös seuraavaksi selostettavissa tapauksissa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut, että ihmisoikeussopimuksen sananvapauden turvaavaa 10 artiklaa tai yhdistymisvapauden turvaavaa 11 artiklaa on loukattu.

Tapauksessa *Imret v. Turkki* (No. 2) (10.7.2018) tosiseikkojen laajasta kuvauksesta ilmenee muun muassa, että valittajalta oli rikostutkinnassa erityisesti kysytty hänen osallistumisestaan eräiden PKK:n jäsenten muistoksi järjestettyyn tilaisuuteen. Lisäksi oli kysymys muun ohessa siitä, että valittaja oli eräissä puheessaan käyttänyt Öcalanin kohdalla nimitystä "arvoisa / herra". Valittajaa syytettiin rikoslain 220 § 8 nojalla PKK:n propagandan levittämistä kymmenessä eri tilaisuudessa. Myöhemmin syyttäjä katsoi, että valittajan teot merkitsivät sitä, että valittaja oli tietoisesti ja tarkoituksellisesti auttanut PKK:ta, jolloin syyte perustui PKK:n jäsenyyteen rikoslain 220 § 7 ja 314 § 2 nojalla. Näiden syytteiden perusteella valittaja tuomittiin 6 vuoden ja 3 kuukauden vankeusrangaistukseen (alioikeuden teonkuvaus on tiivistetysti ihmisoikeustuomioistuimen päätöksen sivulla 6, ks. myös ihmisoikeustuomioistuimen tuomion kohdat 45 ja 54). Muutoksenhakuistuomioistuin alensi rangaistuksen 5 vuoden 2 kuukauden ja 15 päivän pituiseksi.

Imret-tapauksessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on selostanut relevanttina kotimaisena lainsäädäntönä ja käytäntönä Turkin rikoslain 220 §:n ja 314 §:n sekä terrorismin torjuntaa koskevan lain (nro 3713) 7 § 2 sisällön muutoksineen. Lisäksi ihmisoikeustuomioistuin on selostanut muun ohessa Euroopan neuvoston alaisuudessa toimivan Demokratiaa oikeusteitse -komission (Venetsian komissio) maaliskuussa 2016 täysistunnonsa hyväksymän lausunnon Turkin rikoslaista (ks. jäljempänä kohta 5).

Imret-tapauksessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että se ei aliarvioi niitä vaikeuksia, joita taistelu terrorismia vastaan tuottaa. Se kuitenkin arvioi, että yhdistymisvapauden ydin ja sitä kautta demokraattisen yhteiskunnan perusteet on aliarvioitu kun valittajaa pidettiin rikosoikeudellisesti syyllisenä pelkästään sen johdosta, että hän oli osallistunut julkisiin kokouksiin ja esittänyt näkemyksiään niissä (kohta 57). Tässä tapauksessa ihmisoikeustuomioistuin päätyi siihen, että rikoslain 220 § 7 sellaisena kuin sitä valittajan tapauksessa sovellettiin, ei täyttänyt ennakoitavuuden vaatimusta. Jo tällä perusteella valittajan tapauksessa oli loukattu ihmisoikeussopimuksen 11 artiklaa.

Tapauksessa *Gül v. Turkki* (9.10.2018) valittaja oli osallistunut Newroz-juhlaan (kurdien uusi vuosi), jossa hän piti puheen sosialidemokraattisen puolueensa nimissä. Poliisin raportissa tilaisuudesta kerrottiin muun ohessa, että Gül oli puhunut PKK:sta ja vaatinut muun ohessa yleistä armahdusta. Puheen jälkeen tilaisuudessa oli laulettu kurdilauluja ja jotkut olivat heiluttaneet PKK:n lippuja. Tilaisuuteen osallistumisen ja puheen perusteella valittajaa syytettiin PKK:n jäse-

nyydestä rikoslain 220 § 7 ja 314 § 2 nojalla. Myöhemmin syytettä täydennettiin niin, että rangaistusta vaadittiin terrorismin torjuntaa koskevan lain (nro 3713) 7 § 2 nojalla myös PKK:n propagandan levittämisestä. Hänet tuomittiin kymmenen kuukauden vankeuteen sillä perusteella, että hänen sanomansa oli sisältänyt PKK:ta tukevaa propagandaa ja että osallistujat olivat laulaneet sloganeita hänen puheensa jälkeen. Ihmisoikeustuomioistuimen tuomiossa on siteerattu terrorismin torjuntaa koskevan lain (nro 3713) 7 § 2 säännöstä englanniksi seuraavasti: "*Any person who disseminates propaganda in favour of a terrorist organisation shall be liable to [serve] a term of imprisonment of one to five years ...*" Ihmisoikeustuomioistuimen analyysi kansallisten tuomioistuinten päätöksiä samoin kuin aiemmin selostetussa tapauksessa *Kinik*. Lisäksi tuomioistuimien totesi, että asiassa ei mikään todistanut, että valittaja olisi aiheuttanut sen, että tilaisuudessa laulettiin sloganeita tai että hän olisi kannustanut tai ohjannut osallistujia laulamaan niitä. Ihmisoikeustuomioistuimien arvioi, että kansalliset tuomioistuimet eivät olleet antaneet rikostuomion tueksi relevantteja ja riittäviä syitä. Lopuksi ihmisoikeustuomioistuimien kiinnitti huomiota valittajalle tuomitun rangaistuksen ankaruuteen (10 kuukautta vankeutta). Ihmisoikeustuomioistuimien katsoi, että välttämättömyyskriteeri ei ollut täyttynyt, joten ihmisoikeussopimuksen 10 artiklaa oli loukattu.

Gül-tapauksen kanssa samana päivänä (9.10.2018) annetussa tuomiossa *Aydemir ja Karavil v. Turkki* on kysymys sekä ihmisoikeussopimuksen 10 että 11 artiklasta. Valittajat olivat yhdessä viiden muun henkilön kanssa allekirjoittaneet useille instituutioille lähetettäväksi tarkoitettun vetoomuksen, joka koski Abdullah Öcalania (*... I consider and accept Mr/Esteemed Abdullah Öcalan of Kurdistan as a political actor*). Valittajat tuomittiin kahdeksi vuodeksi vankeuteen terrorismin torjuntaa koskevan lain (numero 3713) 7 §:n 2 momentin nojalla PKK:ta tukevan propagandan levittämisestä. Ihmisoikeustuomioistuimien kertaa tuomiossaan aikaisempia Turkia koskevia tapauksia, joissa se on todennut 10 ja 11 artiklan loukkauksen (kohta 20). Ihmisoikeustuomioistuimien analyysi kansallisten tuomioistuinten tuomioista päättyi siihen, että niiden päätökset eivät sisältäneet mitään tietoa siitä, miksi valittajaa oli pidetty syyllisenä PKK:n propagandan levittämiseen. Lisäksi tuomioistuimet eivät olleet tutkineet, merkitsikö vetoomuksen teksti väkivaltaan kehottamista eivätkä vastaavia muitakaan elementtejä, jotka olivat merkittäviä asian arvioinnissa. Ihmisoikeustuomioistuimien arvioi, että kansalliset tuomioistuimet eivät olleet antaneet rikostuomion tueksi relevantteja ja riittäviä syitä. Lopuksi ihmisoikeustuomioistuimien kiinnitti huomiota valittajalle tuomitun rangaistuksen ankaruuteen (10 kuukautta vankeutta). Ihmisoikeustuomioistuimien katsoi, että välttämättömyyskriteeri ei ollut täyttynyt, joten ihmisoikeussopimuksen 10 artiklaa oli loukattu.

Lisäksi voidaan mainita ratkaisusta *Polat ja Tali* (25.9.2018) Polatia koskeva osuus. Asiassa oli kysymys näyttelyn järjestämisestä ja näyttelyn yhteydessä käytetyistä sanoista, muun ohessa "sota" ja "sissi". Ihmisoikeustuomioistuimien arvioi sitä, oliko kysymys väkivaltaan kehottamisesta ja päättyi siihen, että kansallinen tuomioistuimien oli keskittynyt näihin ilmaisuihin eikä ollut arvioinut näyttelyä kokonaisuutena (kohdat 31–32). Ihmisoikeustuomioistuimien katsoi, että ihmisoikeussopimuksen 10 artiklaa oli loukattu.

Tapauksissa *Yüksel v. Turkki* (25.10.2018) sekä *Ayaydin v. Turkki* (25.10.2018) on myös ollut kysymys kansallisen tuomioistuimen antamista tuomioista PKK:n propagandan levittämisen johdosta. Yüksel oli toiminut moderaattorina Newroz-juhlassa, puhunut kurdia ja esittänyt minuutin hiljaisuutta "Newroz-marttyreille". Ayaydin oli osallistunut DTP-puolueen järjestämään marssiin ja lehdistötiedotteen lukemiseen. Ihmisoikeustuomioistuimien tuomion perustelut vastaavat edellä selostetuissa tuomioissa esitettyä ja molemmissa tapauksessa tuomioistuimien katsoi, että ihmisoikeussopimuksen 10 artiklaa oli loukattu.

5 Venetsian komission lausunto

Euroopan neuvoston alainen Venetsian komissio on antanut 15.3.2016 lausunnon (*Opinion No. 831/2015*) Turkin rikoslain 216, 299, 301 ja 314 artikloista. Lausunnon mukaan Turkin rikoslaki ei tunne aseellisen organisaation määritelmää, mutta oikeuskäytännön perusteella aseellisen organisaation muodostaa vähintään kolmen henkilön hierarkkinen yhteenliittymä, jonka tarkoituksena on tehdä rikoksia. Lisäksi huomioon tulee ottaa yhteenliittymän tiiviys, toiminnan jatkuvuus ja intensiivisyys.

Venetsian komission lausunnon mukaan Turkin tuomioistuimet ovat tuominneet henkilöitä kuulumisesta aseelliseen järjestöön heikoin todistein, mikä heikentää artiklan 314 ennakoitavuutta. Komission näkemyksen mukaan rikollisjärjestöön kuulumisesta voidaan tuomita ainoastaan vakuuttavien todistein ja silloin kun järkevä epäily syyllisyydestä ei ole. Mikäli ainoa todiste tuomiolle muodostuu siitä, että henkilö käyttää sananvapauttaan, voidaan tätä pitää henkilön sananvapauden loukkaamisena.

6 Selvitys valittajalle tuomitusta rangaistuksesta

6.1 Valittajan esittämät asiakirjat

Valittaja on valituslupahakemuksessaan esittänyt selvitystä siitä, että häntä on syytetty terroristijärjestön jäsenyydestä ja sen propagandan levittämisestä. Selostuksen mukaan valittaja on levittänyt propagandaa Facebook-tilinsä kautta sosiaalisessa mediassa. Lain säännöksiä on mainittu muun ohessa rikoslain 314 §:n 2 momentti sekä terrorismin torjuntaa koskevan lain (nro 3713) 7 §:n 2 momentti.

Myöhemmin valittaja on esittänyt selvitystä X:n alioikeuden hänelle 20.9.2016 antamasta rikostuomiosta. Seuraava selostus perustuu tuomiosta tehtyyn käännökseen suomen kielelle.

Alioikeuden päätöksestä ilmenee, että valittajaa oli syytetty terroristijärjestöön kuulumisesta sillä perusteella, että valittajan ja hänen kanssasytettynsä hallusta oli löydetty sähköliikkeen käyntikortti sekä muistilappu, jossa oli ollut kirjoitettuna samanlaisen johdon tiedot, jota oli aiemmin

käytetty pommiräjäheteissä. Alioikeus hylkäsi syytteen terroristijärjestön jäsenyydestä sillä perusteella, että asiassa ei ollut esitetty konkreettisia todisteita rikokseen syyllistymisestä.

Tuomion mukaan valittaja on tuomittu terroristijärjestön propagandan levittämisestä 1 vuoden ja 15 kuukauden vankeusrangaistukseen. Teonkuvauksen mukaan valittaja on Facebook-tiillillä julkaissut PKK:n lipun, jäsenten kuvia sekä kirjoittanut järjestöstä myönteisiä kommentteja. Tuomiossa on todettu, että valittaja on Facebook-tiillään julkaisemassaan materiaalissa pyrkinyt näyttämään, että PKK/KCK järjestön käymä aseellinen taistelu olisi laillinen vapaustaistelu ja sen johtaja Abdullah Öcalan olisi laillinen johtaja. Tuomiossa on lisäksi todettu, että perustason rangaistusta (1 vuosi 6 kuukautta) on kovennettu, koska syytetty on tehnyt teon julkisia kanavia hyödyntäen. Asiassa on sovellettu terrorismin torjuntaa koskevan lain (nro 3713) 7 §:n 2 momenttia ja rangaistuksen koventamiseen sanotun kohdan toista lausetta.

6.2 Arviointia esitetystä selvityksestä

Maahanmuuttovirasto ei ollut päätöksessään asettanut kyseenalaiseksi valittajaan kohdistunutta rikossyytettä. Valittajan kertomus ja hänen asiansa tueksi esittämät asiakirjat ovat olleet johdonmukaisia. Vastaavasti hänen sittemmin korkeimmassa hallinto-oikeudessa esittämänsä rikostuomio on johdonmukainen suhteessa esitettyyn syyteeseen. Rikostuomion teonkuvaus, sovelletut oikeusohjeet ja tuomittu rangaistus eivät ole ristiriidassa sen selvityksen kanssa, jota erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee Turkin rangaistuskäytännöstä silloin, kun syyte perustuu terroristijärjestön propagandan levittämiseen.

Korkein hallinto-oikeus ei esitetyn selvityksen johdonmukaisuuden sekä rangaistuksia koskevan yleisemmän ja laajan maatietouden valossa epäile valittajan toimittaman X:n alioikeuden tuomion aitoutta.

Asiassa on näin ollen seuraavaksi arvioitava, muodostaisiko valittajalle annettu rangaistus suhteessa rangaistuksen pohjaksi hyväksytyyn teonkuvaukseen ulkomaalaislain 87 a §:n 2 momentin 3 kohdassa kohtuuttoman tai syrjivän rankaisemisen.

7 Oikeudellinen arviointi ja johtopäätökset

Valittaja on esittänyt turvapaikkahakemuksensa perusteeksi kohtuuttoman ja syrjivän syyteeseen panemisen ja rankaisemisen. Hän on sittemmin esittänyt perusteen tueksi turkkilaisen tuomioistuimen langettaman rikostuomion.

Korkein hallinto-oikeus toteaa arviointinsa alkuun olevan selvää, että valtioilla on oikeus syyttää terrorismirikoksista ja tuomita niistä rikosoikeudellisia seuraamuksia. Kuten edellä kohdassa 3 selostetusta UNHCR:n käsikirjasta ilmenee, henkilöt, jotka pakenevat syyteeseenpanoa tai rangaistusta, eivät yleensä ole pakolaisia. Syyteeseenpano tai rankaiseminen voivat kuitenkin tapauskohtaisesti arvioituna johtaa kansainvälisen suojelun tarpeeseen, jos niitä on pidettävä kohtuuttomina tai syrjivinä.

Korkein hallinto-oikeus arvioi rikostuomiota erityisesti ulkomaalaislain 87 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun kohtuuttomuuden näkökulmasta. Sitä vastoin korkein hallinto-oikeus katsoo, että valittajan hakemuksensa tueksi esittämät seikat armeijakarkuruuden osalta eivät ole sellaisia, että ne voisivat johtaa kansainväliseen suojeluun.

Valittajaan kohdistettu syyte terroristijärjestöön kuulumisesta on hylätty kansallisessa alioikeudessa. Tähän nähden ja muutoinkin saadun selvityksen perusteella on pidettävä selvänä, että valittajan kohdalla ei ole ollut kysymys osallistumisesta terroristiseen toimintaan. Valittajan on tuomiossa sen sijaan katsottu syyllistyneen terroristisen organisaation propagandan levittämiseen Facebook-tiillään julkaisemansa materiaalin perusteella. Maahanmuuttovirasto on päätöksessään arvioinut, että valittajan toiminta on ollut suhteellisen pienimuotoista eikä hän ole osallistunut aseelliseen toimintaan. Hallinto-oikeus on puolestaan saadun selvityksen perusteella katsonut, että valittajan toimintaa ei voida pitää sen tasoisena, että hän olisi tämän johdosta poliittisesti merkittävässä tai johtavassa asemassa. Näiden ratkaisuperustelujen lisäksi on keskeistä kiinnittää huomiota siihen, että missään vaiheessa ei ole tullut esille, että valittaja olisi kirjoittuksillaan tai jakamillaan kuvilla yllyttänyt väkivaltaan tai esittänyt väkivaltaa ihannoivia mielipiteitä.

Edellä mainitun perusteella korkein hallinto-oikeus katsoo, että valittajan toiminta on olennaisilta osin verrannollista niihin useisiin tapauksiin, jotka ovat olleet tutkittavina Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa sananvapauden tai yhdistymisvapauden näkökulmasta. Tässä yhteydessä vertailukohdaksi voi mainita esimerkiksi tapauksen *Aydemir ja Karavil v. Turkki*, jossa ihmisoikeustuomioistuin muun ohessa kiinnitti huomiota siihen, että tuomittu 10 kuukauden vankeusrangaistus oli ankara seuraamus.

Korkein hallinto-oikeus arvioi valittajan toiminnasta saadun selvityksen perusteella ja monipuolisen kansainvälisen lähteistön valossa, että valittajalle tuomittu yli 2 vuoden vankeusrangaistus merkitsee kohtuutonta rankaisemista suhteessa tuomiossa mainittuun teonkuvaukseen. Tämän vuoksi rankaisemista on pidettävä ulkomaalaislain 87 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna vainoksi katsottavana tekona.

Valittajan ei ole saamansa tuomion vuoksi mahdollista saada viranomaissuojelua kotimaassaan eikä hänellä myöskään ole mahdollisuutta sisäiseen pakoon toiselle alueelle.

Edellä mainituilla perusteilla Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset on kumottava ja asia palautettava Maahanmuuttovirastolle turvapaikan myöntämiseksi.

Oikeusapu Avustajalle oikeusapulain nojalla maksettava määrä hyväksytään vaatimuksen mukaisena.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Anne E. Niemi, Hannu Ranta, Petri Helander, Tuomas Kuokkanen ja Jaakko Autio. Asian esittelijä Aino Salmi.

Julkaistu 12.2.2019

Tulosta | Sivun alkuun

Palaute - Tietoa sivustosta - Yhteystiedot

Alueelliset hallinto-oikeudet

Markkinaoikeus

Vakuutus-oikeus

Kansainvälinen yhteistyö

Näin asioit KHO:ssa

Tietosuojat

Vuosikertomukset

Diaarikaava

Tiedotteet

Presidentin puheita

Medialle

Avoimet tehtävät

Vuosikirjapäätökset

Lyhyet ratkaisuselosteet

Muita päätöksiä

Julkaisuohje